Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут соціології та медіакомунікацій

Кафедра «Каразінська школа соціальної роботи»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

_____ Олена Мурадян

«26» серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Історія соціальної роботи

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань І Охорона здоров’я та соціальне забезпечення
спеціальність І10 – Соціальна робота та консультування
освітня програма Соціальна робота та консультування
вид дисципліни обов’язкова
навчально-науковий інститут соціології та медіакомунікацій

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою Навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

«26» серпня 2026 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Сичова Вікторія Вікторівна, доктор наук з державного управління, професор, професор ЗВО кафедри Каразінська школа соціальної роботи Навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри Каразінська школа соціальної роботи

Протокол від «26» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри Каразінська школа соціальної роботи

Ірина ЄВДОКИМОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної роботи»

Гарант освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної роботи»

Ірина ЄВДОКИМОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Протокол від «26» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Юлія СОРОКА
(підпис) (прізвище, ім’я)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
спеціальності І10 – Соціальна робота та консультування,
освітньої програми «Соціальна робота та консультування»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: в контексті вивчення періодів виникнення, становлення та розвитку соціальної роботи в зарубіжних країнах та в Україні сприяти усвідомленню здобувачами вищої освіти причинно-наслідкових зв'язків змін певних культурно-історичних моделей підтримки нужденних; сформувати наукову картину світу в частині трансформації суспільних відносин у напряму гуманізації ставлення до вразливих верств населення – від соціальної допомоги, підтримки, благодійництва до професійної діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- опанувати систему понять і категорій міжнародної та української практик соціальної роботи;
- з'ясувати проблематику соціально-історичного досвіду, моделей соціальної допомоги, соціальної роботи;
- проаналізувати нормативно-правові акти держав щодо умов виникнення, становлення та розвитку соціальної роботи у різні історичні епохи;
- виявити умови та чинники становлення соціальної роботи як професійної діяльності, а також її особливості в Україні;
- досягти розуміння соціальної роботи як навчальної дисципліни, професійної діяльності та науки;
- визначити спільні риси та відмінності в зарубіжному та українському досвіді розвитку соціальної роботи як науки та професійної діяльності;
- сформувати ціннісне ставлення до внеску українських політичних, освітніх і громадських діячів, науковців у розвиток соціальної роботи в Україні;
- обґрунтувати особливості становлення та тенденції розвитку соціальної роботи в Україні.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин -120

1.5. **Характеристика навчальної дисципліни**	
нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
56 год.	108 год.
у т.ч. індивідуальні завдання: 20 годин (курсова робота)	

1.6. Вивчення дисципліни передбачає формування наступних компетентностей:

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

фахових компетентностей:

ФК 1 Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК 7 Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

1.7. Заплановані результати навчання:

ПРН 1 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами

ПРН 3 Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід

ПРН 6 Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях

ПРН 10 Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах

Визначені університетом:

ПРН 24 Здійснювати аналіз соціальних процесів, використовуючи понятійно-категоріальний апарат соціології; застосовувати соціологічні методи збору, обробки та узагальнення інформації; самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічні дослідження, інтерпретувати результати та формулювати науково обґрунтовані висновки і рекомендації у сфері соціальної роботи

1.8. Пререквізити: вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: Вступ до соціальної роботи; Історія соціології.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Виникнення, становлення та розвиток соціальної роботи в зарубіжних країнах

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи». Періодизація історії соціальної роботи. Понятійно-категоріальний апарат

Предмет, мета та завдання курсу «Історія соціальної роботи». Джерельна база історії соціальної роботи. Підходи до періодизації та періодизація розвитку соціальної роботи в зарубіжних країнах та в Україні. Ключові поняття: соціальна допомога, суб'єкти соціальної допомоги, милосердя, філантропія/благодійність, призріння нужденних, меценатство, благополуччя, опіка, піклування, соціальна підтримка, соціальна справедливість, цінності соціальної роботи, солідарність, соціальна згуртованість, соціальні послуги, соціальна робота, соціальна політика, соціальний захист, соціальне страхування, соціальне забезпечення, соціальне партнерство, соціальні служби, волонтерство інш.

Тема 2. Соціальна допомога в суспільствах Стародавнього Світу

Соціальна допомога як цивілізаційний феномен. Праісторичні форми допомоги й взаємодопомоги в архаїчний період. Етапи в історії розвитку соціальної роботи. Ідеї милосердя у давньоіндійських релігійно-філософських системах (буддизм, джайнізм), в ісламі. Соціальна підтримка в державах Стародавнього Сходу (Єгипет, Вавилон, Індія, Китай). Регламентація соціальних відносин у Зведенні законів Хаммурапі (Кодексі Хаммурапі). Централізоване планування та розподіл харчування. Соціальна політика в надзвичайних ситуаціях в Китаї.

Організація соціальної допомоги в античному суспільстві. Основи державного регулювання благодійності та опіки. Суспільна опіка, соціальні виплати у Давній Греції та Римі. Римське право щодо призріння нужденних. Філантропія і меценатство в Стародавньому Римі.

Ідея милосердя та співчуття у світогляді давніх іудеїв. Талмуд про добродійність (цедака). Ідея співчуття, взаємодопомоги у текстах Старого та Нового заповітів. Християнство про милосердя і любов до ближнього. Система допомоги в давніх іудейських та перших християнських громадах.

Тема 3. Соціальна допомога у Західній Європі в період Середньовіччя та Відродження

Соціальна допомога в період раннього та класичного Середньовіччя (V – XIV ст.).

Християнська церква – головний суб'єкт соціальної допомоги та опіки в епоху Середньовіччя. Статус особи, яка потребує допомоги у середньовічному суспільстві. Соціально-економічне становище населення у Середньовіччі. Організація соціальної допомоги у Середньовіччі. Християнське милосердя як підґрунтя соціальної допомоги. «Відкрита» та «закрита» системи призріння. Інститут милостині як механізм взаємодопомоги й перерозподілу суспільного багатства. Соціальна функція монастирів у добу Середньовіччя. Роль чернечих орденів у процесах підтримки вразливих верств населення.

Приватні та державні форми суспільної допомоги в середньовічній Європі. Сусідська громада як суб'єкт надання соціальної допомоги в Середні віки.

Соціальна допомога в епоху пізнього Середньовіччя та Відродження (XIV – 30-ті рр XVII ст.). Зміни в соціальному піклуванні країн Західної Європи. Розвиток ідей гуманізму та формування нової концепції добродійності. Реформація та протестантизм як чинники модернізації систем соціальної допомоги європейських країн в XVI ст. Криза громадської системи призріння. Поширення соціальних установ закритого типу (шпиталів, арештних будинків тощо). Силові методи впливу на жебраків.

Початок формування системи державного піклування про бідних та осіб, які потребували підтримки: Закон «Про забезпечення бідняків» (1597 р.). Поява світських інститутів соціальної допомоги. Основні тенденції розвитку соціальної допомоги в Західній і Центральній Європі XVI – поч. XVII ст.

Тема 4. Державна опіка в XVII – першій половині XIX століттях

Причини реформування системи соціальної допомоги в Європі. Вплив ідей Просвітництва на практику соціальної допомоги в Західній Європі. Держава як суб'єкт соціальної допомоги в країнах Західної Європи. Системи ізоляції як форма державної соціальної допомоги – робітничих (трудових) будинків.

Реформування системи ізоляції в Європі. Реформа кримінального права та створення пенітенціарної системи. Три основні моделі тюремного ув'язнення: фламандська, англійська, американська. Нова роль лікарень та лікарів, створення епідемічної медицини.

Соціально-економічне становище найманих працівників і перші фабричні закони. Зародження соціального страхування і «карцерна» система державної і суспільної опіки в Західній Європі та США. Створення бірж праці, страхування від безробіття, пенсії для пристарілих, страхування на випадок хвороби та інвалідності.

Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Церковне та світське благодійництво в Європі та США

Тема 5. Період становлення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності (друга половина XIX – поч. XX ст.)

Чинники інституціалізації соціальної роботи як професії. Діяльність Мері Річмонд на чолі руху добродійності. Діяльність Джейн Адамс на чолі добродійного руху сетльментів Халл-хаус. Пожвавлення приватної та суспільної благодійності. Діяльність «Армії порятунку» в США. Створення товариства Червоного Хреста у 1863 р. у Женеві.

Становлення системи соціального захисту та соціальних служб у США. Формування науково-практичних підходів до здійснення соціальної роботи. Перші наукові школи та спеціальні навчальні заклади в Європі та США. Діагностична школа М. Річмонд та її метод індивідуальної соціальної роботи «case work». Функціональна школа соціальної роботи. Фундаментальні роботи М. Річмонд «Дружній візит до бідняків: керівництво для працюючих у благодійних організаціях» (1899), «Соціальні діагнози» (1917 р.).

Чиказька школи громадянства та філантропії, Школа соціального адміністрування при Чиказькому університеті. «Школа соціології» у Лондоні. А. Саломон та жіночі групи з надання допомоги, жіночі школи, рух "Конференція жіночих соціальних шкіл» (Німеччина). Школи соціальної роботи в Європі та США

Тема 6. Формування та розвиток сучасної системи соціальної роботи (30-ті роки XX ст. – початок XXI ст.)

Сучасні теоретичні моделі соціальної роботи: психодинамічна модель, системна, модель

кризового втручання. Сфери та специфіка діяльності соціального працівника в Європі та США в наш час.

Підготовку соціальних працівників в Європі (Іспанія, Ізраїль, Ірландія, Люксембург, Греція, Португалія, Данія) та в країнах третього світу (Індія, Єгипет).

Розвиток соціальної роботи в другій половині XX століття в умовах соціальної держави. Реформи соціальної сфери в США та Великобританії на початку 80-х рр. XX століття та їхні наслідки для соціальної роботи.

Розділ 2. Генеза, особливості становлення та розвитку соціальної роботи в Україні

Тема 7. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги і взаємодопомоги у слов'ян до кінця X століття

Основні форми допомоги і взаємодопомоги в стародавніх слов'янських громадах: культові, общинно-родові, господарські.

Розпад первіснообщинного ладу, руйнування родоплемінних зв'язків.

Тема 8. Княжа та церковно-монастирська форми підтримки нужденних в Київській Русі в X–XIII століттях

Княже піклування та церковно-монастирська система благодійництва в Давньоруській державі. Форми княжої благодійності в період Київської доби. Християнство та культ нужденності. Особливе ставлення до старців та жебраків. Роль церкви та монастирів у соціальній допомозі нужденним. Ктиторська монастирська система.

Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних. Формування державної системи захисту. Зміцнення законодавства щодо державної опіки знедолених. Легалізація інституту жебрацтва. Виникнення приватної благодійності. Роль церковних братств у соціальній допомозі нужденним.

Тема 9. Система соціальної допомоги у XIV – в першій половині XVII століття в Україні

Особливості соціальної допомоги та опіки в період козаччини. Форми опіки в Запорізькій Січі. Виникнення приватної благодійності в Україні. Меценатські та благодійні традиції козацьких династій. Соціальна діяльність Острозької школи-академії. Меценати українського народу: князь Костянтин Острозький, Гальшка Іллівна Острозька, Єлизавета (Галина, Галшка) Василівна Гулевич, гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний, Петро Могила, Іван Мазепа

Розвиток монастирської системи допомоги та підтримка нужденних.

Вплив гуманістичних ідей Відродження на організацію соціальної допомоги в українських землях. Цехи, релігійні православні братства, їхня благодійна діяльність (школи, притулки). Самоорганізація населення, громадська допомога.

Тема 10. Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVIII ст. – початок XX ст.)

Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Зародження інституціальної системи допомоги. Насильницьке викорінення жебрацтва у XVIII ст.

Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Австро-Угорської імперії. Діяльність «Руської Трійці» на західноукраїнських землях та їх вплив на розвиток соціальної роботи в Україні. Благодійна діяльність товариств на Галичині («Просвіта», «Товариство імені Шевченка» та ін.), студентських громад, молодіжних організацій у 2-й половині XIX ст. Благодійна діяльність «Пласту». Філантропічна діяльність митрополита Андрія (Романа) Шептицького

Вплив ліберальних реформ 60-70-х років XIX ст. на розвиток державної і суспільної опіки на українських землях в Російській імперії. Діяльність земств з профілактики зубожіння селянства. Сільська і волосна форми опіки. Міська система допомоги. Церковно-парафіяльна і приватна форми опіки. Формування розгалуженої системи соціального захисту, соціального контролю та соціальної допомоги. Розвиток інститутів приватної доброчинності: Рада імператорського людинолюбного товариства, Виховне товариство шляхетних дівчат, Відомство установ імператриці Марії Олександрівни, громада сестер милосердя Товариства Червоного Хреста (Маріїнська).

Філантропічна діяльність українських промисловців: Яхненки, Симиренки, Терещенки,

Харитоненки, Рутченки, Євген Чекаленко, Т. Гладинюк, Л.Бродський та ін. (2-а пол. XIX – поч. XX ст.). Благодійна діяльність харківських купців Алчевських, К.Кузіна, домовласника В.І. Пащенко-Тряпкіна.

Тема 11. Становлення системи соціальної допомоги та соціального забезпечення в Україні в 1917-1930-х роках

Соціальна політика в Українській народній республіці 1917-1918. Проблеми становлення соціальної допомоги. Соціальний захист у добу гетьманату Павла Скоропадського. Державна опіка соціально незахищеними верствами населення, зокрема жертвами Першої світової війни. Початок формування радянської системи соціального забезпечення з 1919. Пропагандистський механізм регулювання шлюбних відносин у 1920-х роках. Соціально-демографічні наслідки Голодомору 1932-1933 років.

Тема 12. Радянська система соціального забезпечення населення (1919 – 1991 рр.)

Перші кроки у формуванні системи соціального забезпечення в СРСР. Формування адміністративної системи соціального забезпечення в 20-х рр. XX ст. Застосування класового підходу до надання різних видів соціальної допомоги. Боротьба з дитячою безпритульністю як один із напрямків діяльності державних органів соціального забезпечення в 1920-ті роки. Законодавство про пенсійне забезпечення як самостійний вид соціального забезпечення (1928 – 1932 рр.), встановлення пенсійного віку. Розвиток різноманітних кооперативів й громадських організацій людей з обмеженими фізичними можливостями: Українське товариство сліпих, об'єднання глухонімих (1930-ті рр.). Здобутки у соціальному забезпеченні населення у 1960-ті рр. Складові соціального забезпечення населення у 1980-ті рр. Соціально-економічна ситуація в Україні у кінці 80-х рр. XX ст.

Тема 13. Становлення соціальної роботи як професійної діяльності в незалежній Україні (1991-2010)

Передумови інституціалізації професійної соціальної роботи в Україні. Розвиток соціальної роботи в незалежній українській державі як професійної діяльності та науки. Формування системи соціального захисту та соціального обслуговування населення в Україні за нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умов.

Новітні соціальні служби для дітей і молоді. Волонтерство як новий вид соціальної роботи в Україні. Система професійної підготовки соціальних працівників.

Тема 14. Система соціальної роботи в сучасній Україні та тенденції її розвитку

Соціальні обслуговування в соціальних службах України. Реформування системи соціальних послуг. Стратегія реформування системи надання соціальних послуг (2012 р.). Соціальне обслуговування населення як мережа територіальних центрів соціального обслуговування та відділень; центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Центри соціальних служб (з 2020 р.). Державна служба зайнятості. Недержавні організації соціальної роботи. Діяльність неприбуткових та неурядових організацій, об'єднань. Професійні ризики в соціальній роботі.

Волонтерство як вид соціальній роботі в умовах російсько-української війни. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами. Соціальний захист дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Соціальна робота з військовослужбовцями та їхніми сім'ями. Інтеграція та соціалізація ветеранів війни; реабілітація осіб з інвалідністю внаслідок війни. Напрями подолання наслідків російсько-української війни в сфері соціального захисту; реформування системи соціального захисту в Україні

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	лаб	інд	с. р.		л	сем	лаб.	інд.	с. р.
Розділ 1. Виникнення, становлення та розвиток соціальної роботи в зарубіжних країнах												
Тема 1: Вступ до навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи». Періодизація історії соціальної роботи. Понятійно-категоріальний апарат	**6**	2	2			2	**7**	1				6
Тема 2: Соціальна допомога в суспільствах Стародавнього Світу	**6**	2	2			2	**7**		1			6
Тема 3. Соціальна допомога у Західній Європі в період Середньовіччя та Відродження	**6**	2	2			2	**8**	1				7
Тема 4. Державна опіка в XVII – першій половині XIX століттях	**6**	2	2			2	**8**					7
Тема 5. Період становлення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності (друга половина XIX – поч. XX ст.)	**6**	2	2			2	**8**	2	1			7
Тема 6. Формування та розвиток сучасної системи соціальної роботи (30-ті роки XX ст. – початок XXI ст.)	**12**	4	4			4	**8**					7
Разом за розділом 1	**42**	**14**	**14**			**14**	**46**	**4**	**2**			**40**
Розділ 2. Генеза, особливості становлення та розвитку соціальної роботи в Україні												
Тема 7. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги і взаємодопомоги у слов'ян до кінця X століття	**11**	2	2			2	**4,5**	0,5	0,5			4
Тема 8. Княжа та церковно-монастирська форми підтримки нужденних в Київській Русі в X–XIII століттях	**11**	2	2			2	**4,5**					4
Тема 9. Система соціальної допомоги у XIV – в першій половині XVII століття в Україні	**11**	2	2			2	**7**	1	0,5			6
Тема 10. Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVIII ст. – початок XX ст.)	**16**	4	4			4	**7,5**	1				6
Тема 11. Становлення системи соціальної допомоги та соціального забезпечення в Україні в 1917-1930-х роках	**10**	2	2			2	**7,5**		0,5			7
Тема 12. Радянська система соціального забезпечення населення (1930 – 1991 рр.)	**10**	2	2			2	**7,5**	0,5				7
Тема 13. Становлення соціальної роботи як професійної діяльності в незалежній Україні (1991-2010 рр.)	**10**	2	2			4	**7,5**	1	0,5			7
Тема 14. Система соціальної роботи в сучасній Україні та тенденції її розвитку	**10**	2	2			4	**8**					7
Разом за розділом 2	**89**	**18**	**18**			**22**	**54**	**4**	**2**			**48**
Курсова робота	**20**				**20**		**20**				**20**	
Усього	**120**	**32**	**32**		**20**	**36**	**120**	**8**	**4**		**20**	**88**

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д	з
Розділ 1. Виникнення, становлення та розвиток соціальної роботи в зарубіжних країнах			
1	Тема 1: Вступ до навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи». Періодизація історії соціальної роботи. Понятійно-категоріальний апарат	2	1
2	Тема 2: Соціальна допомога в суспільствах Стародавнього Світу	2	
3	Тема 3. Соціальна допомога у Західній Європі в період Середньовіччя та Відродження	2	
4	Тема 4. Державна опіка в XVII – першій половині XIX століттях	2	
5	Тема 5. Період становлення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності (друга половина XIX – поч. XX ст.)	2	1
6	Тема 6. Формування та розвиток сучасної системи соціальної роботи (30-ті роки XX ст. – початок XXI ст.)	4	
	Разом за розділом 1	**14**	**2**
Розділ 2. Генеза, особливості становлення та розвитку соціальної роботи в Україні			
7	Тема 7. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги і взаємодопомоги у слов'ян до кінця X століття	2	0,5
8	Тема 8. Княжа та церковно-монастирська форми підтримки нужденних в Київській Русі в X–XIII століттях	2	
9	Тема 9. Система соціальної допомоги у XIV – в першій половині XVII століття в Україні	2	0,5
10	Тема 10. Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVIII ст. – початок XX ст.)	4	
11	Тема 11. Становлення системи соціальної допомоги та соціального забезпечення в Україні в 1917-1930-х роках	2	0,5
12	Тема 12. Радянська система соціального забезпечення населення (1930 – 1991 рр.)	2	0,5
13	Тема 13. Становлення соціальної роботи як професійної діяльності в незалежній Україні (1991-2010 рр.)	4	
14	Тема 14. Система соціальної роботи в сучасній Україні та тенденції її розвитку	4	
	Разом за розділом 2	**22**	**2**
	Разом	**36**	**4**

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		д	з
Розділ 1. Виникнення, становлення та розвиток соціальної роботи в зарубіжних країнах			
1	1. Назвіть предмет навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи». 2. Пояснити підходи до періодизації історії соціальної роботи за кордоном та в Україні. 3. Дайте визначення основних понять навчальної дисципліни	2	6

<table>
<tr><td></td><td>«Історія соціальної роботи</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>2</td><td>1. Охарактеризуйте сутність соціальної допомоги в “Законах Ману” у Стародавній Індії.
2. Охарактеризуйте уявлення про соціальну справедливість на підставі аналізу Законів царя Хаммурапі
3. Пояснити причину встановлених соціальних гарантій для воїнів у “Законах царя Хаммурапі”.
4. Вплив вчення Конфуція на формування ідей соціальної допомоги відіграло
5. Підготувати реферат:
Види соціальної допомоги в стародавніх східних цивілізаціях (на вибір) Єгипту, Китаю, Месопотамії, Індії.</td><td>2</td><td>6</td></tr>
<tr><td>3</td><td>Підготувати реферат/доповідь на тему (на вибір):
1.Теорія милосердя і протестантська етика.
2. Благодійна діяльність християнської церкви.
3. Благодійність і релігійні вірування</td><td>2</td><td>7</td></tr>
<tr><td>4</td><td>1.Охарактеризувати державно-адміністративні підходи до суспільної та приватної опіки.
2. Зробити порівняльний аналіз церковного та світського благодійництво в Європі
3.Зробити порівняльний аналіз церковного та світського благодійництво в США
4. Особливості соціальної роботи у Великобританії та США.</td><td>2</td><td>7</td></tr>
<tr><td>5</td><td>1. Чому благодійну діяльність можна вважати передумовою виникнення соціальної роботи?
2. Порівняйте сутність благодійності та соціальної роботи
<table>
<tr><td>благодійність</td><td>Спільні риси</td><td>Соціальна робота</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">відмінності</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
3. Наведіть критерії, за якими соціальну роботу можна вважати видом професійної діяльності. На їх підставі доведіть, що соціальна робота наприкінці XIX - на початку XX століття перетворилася на професійну діяльність
4. Передумови створення перших професійних установ соціальної роботи
5. Становлення професійної освіти соціальних працівників у США (кінець XIX – початок XX ст.).
6. Виховання і суспільство розумінні П. Наторпа.
7. «Новий інститут» Р. Оуена
8. Написати реферат на тему (на вибір):
а Виникнення та розвиток соціальної роботи в Великобританії
б. Виникнення та розвиток соціальної роботи в США
5. Обґрунтуйте, чому цілком виправдав себе індивідуальний підхід при виборі допомоги окремій людині чи сім’ї?
6. Дайте сутнісну характеристику принципам Ельберфельдської системи соціальної роботи</td><td>2</td><td>7</td></tr>
</table>

6	1. Написати реферат на тему (на вибір): 1.а. Погляди на соціальні проблеми (на вибір) Д. Дьюї/ Р. Штейнера 1.б. Розвиток соціальної роботи в другій половині ХХ століття 2. Охарактеризувати методи соціальної роботи в ХХ ст. 3. Причини реформування системи соціальної допомоги в Європі та США. 4. Реформи соціальної сфери в США та Великобританії на початку 80-х рр. ХХ століття та їхні наслідки для соціальної роботи 7. Пояснити, чому в ХХ столітті за кордоном інтенсивно розробляються і впроваджуються соціальні проекти і програми допомоги нужденним? 8. Охарактеризуйте європейську та американську моделі соціальної допомоги і соціального забезпечення населення. 9. Опишіть найбільш розповсюджені форми соціальної допомоги населенню, що використовувалися за кордоном у ХХ-ХХІ столітті. 10. Обґрунтуйте, чому соціальна робота – це не лише практична діяльність, але й наука 11. Пояснити, як попередити конфлікти в системі «соціальний працівник – клієнт». 12. Обґрунтуйте, в чому ефективність соціальних програм розвитку самостійності і самодопомоги в клієнтів у США? 13. Охарактеризуйте два основні види соціального страхування у життєдіяльності США – пенсії за старістю і допомога з безробіття. 14. Опишіть та аргументуйте ефективність системи соціального обслуговування людей похилого віку у розвинених країнах світу	4	7
	Разом за розділом 1	**14**	**40**
	Розділ 2. Генеза, особливості становлення та розвитку соціальної роботи в Україні		
7	1.Підготувати реферат: 1.а.Вірування та релігійно-культові форми допомоги у східних слов’ян. 1.б Родові та територіальні громади в наданні соціальної допомоги у повсякденні давніх слов’ян. 2. Пояснити сутність братчин, родових обрядів ушанування предків, культу героя і культових форм реципрокних стосунків у давніх слов’ян 3. Опишіть общинно-родові форми підтримки, допомоги і захисту особи у форматах сім’ї, роду, поселення.	2	4
8	1. Охарактеризуйте вплив хрещення України-Руси на модель соціального захисту населення. 2. Охарактеризуйте переваги й недоліки благодійності князя Володимира Великого 3. Охарактеризуйте соціальний захист населення Київської Русі за князів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха. 5 4. Охарактеризуйте розвиток системи соціальної допомоги Православної церкви на Русі? 5. Визначте особливості парафіяльної системи допомоги й захисту в Київській Русі.	2	4
9	1. Особливості соціальної допомоги на українських землях у XIV – XVII ст. 2. Соціальний захист за часів козаччини.	2	6

	3. Виникнення приватної благодійності в Україні. Меценатські та благодійні традиції козацьких династій. 4. Особливості соціальної допомоги та опіки в період Українського Відродження. 5. Охарактеризувати соціальну допомогу в Запорізькій Січі. 6. Філантропічні функції братств України та їх продовження у братських школах. 7. Діяльність братських притулків або шпиталів. 8. Охарактеризуйте соціальну діяльність монастирів, ктиторську монастирську систему за часів Козацької держави. 9. Охарактеризуйте приватну, громадську і християнську форми благодійності.		
10	1. Назвіть переваги і недоліки системи державно-суспільної соціальної опіки підросійських українських землях на початку XIX століття 2. Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Австро-Угорської імперії. 3. Філантропічна діяльність митрополита Андрія (Романа) Шептицького 4. Діяльність «Руської Трійці» на західноукраїнських землях та їх вплив на розвиток соціальної роботи в Україні 5. Благодійна діяльність «Пласту» 6. Діяльність земських установ у здійсненні соціального захисту населення на українських землях в умовах перебування в складі Російської імперії. 7. Приватна благодійність в Україні в першій половині XIX ст. 8. Благодійність в Україні в період другої половини XIX – поч. XX ст. 9. Соціально-педагогічна діяльність «Громад». 10. Церковно-парафіяльна система допомоги в підросійських українських землях в к. XIX – на поч XX століття. 11. Охарактеризувати діяльність Імператорського людино-любного товариства 12. Напрями діяльності Опікунської ради установ імператриці Марії 13. Діяльність опікунства для сліпих і глухонімих у підросійських українських землях 14. Організація опікування пораненими та дітьми загиблих батьків унаслідок воєн початку XX століття	4	6
11	1. Поясніть причини, охарактеризуйте умови, що не сприяли становленню професійної соціальної роботи в Україні у радянський період 2. Визначити сутність нової доктрини соціальної допомоги після 1917? 3. Форми, методи впровадження нової доктрини соціальної допомоги більшовицьким урядом у перші роки радянської влади 4. Особливості системи соціальної допомоги в радянський період 5. Структура та функції Наркомату державної опіки і Наркомату соціального забезпечення в УРСР. 6. Соціальна допомога, що надавалася більшовицькою владою «жертвам контрреволюції» 7. Сутність селянської громадської взаємодопомоги, впровадженої	2	7

	радянською владою у 20-х роках XX століття. 8. Проаналізуйте причини і наслідки голодомору в Україні 1921–23 років для населення України. 9. Зробіть порівняльний аналіз соціальної політики радянської влади стосовно голодуючих у Росії та в Україні в 1921–23 роках. 10. Проаналізуйте причини і наслідки голодомору в Україні 1932–33 років для населення України 11. З'ясуйте зміни в соціальному забезпеченні певних верств населення після введення Конституцій СРСР (1936) та УРСР (1937). 12. Назвіть принципи, методи та наслідки колективного виховання та перевиховання молоді у педагогічній системі А.С. Макаренка. 13. Пояснити, чому дитяча безпритульність і злочинність стала однією з найболючіших проблем у 1920–40-х роках в УРСР та СРСР. Аргументуйте.		
12	1. Охарактеризуйте соціальну роботу в УРСР під час Другої Світової війни. 2. Пояснити, чому соціальна політика радянської влади у 1930–1950 роках була малогуманною. Аргументуйте. 3. Назвіть причини та наслідки голодомору в Україні 1946–47 років. Роль Західної України у зменшені смертності в Україні від голодомору? 4. Охарактеризуйте сутність трансформації системи соціального забезпечення в УРСР у 1950–1991 роках. 5. Дайте загальну оцінку радянської системи соціального захисту на початку 90-х років XX століття	2	7
13	1. Дайте характеристику соціально-економічної ситуації в Україні напередодні і в перше десятиліття після набуття незалежності. 2. Нормативно-правові акти, що регулюють охорону дитинства в Україні. 3. Нормативно-правові акти, що регулюють взаємовідносини суспільства і дитини. 4. Запропонувати та охарактеризувати періоди соціальної роботи з початку 90-х років до 2024 року. 5. Назвіть міністерства і відомства України, причетні до забезпечення соціального захисту населення 6. Охарактеризуйте структуру та функції установ і закладів, що входять до сфери адміністрування Міністерства соціальної політики України. 7. Охарактеризувати структуру та функції територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) з к. 90-х років до 2009 р. 8. Охарактеризувати структуру та функції Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в 1990-х-2001 р. 9. Пояснити призначення та масштаби діяльності будинків-інтернатів в Україні в к. 1990-х –на поч.2000-х рр? 10. Охарактеризувати структуру та повноваження Центрального органу виконавчої влади в Україні, що формував і реалізовував державну молодіжну політику 11. Концепція функціонування та форми закладів для дітей-сиріт і соціальних сиріт в Україні в к. 1990-х років га поч. 2000-х років 12. Охарактеризувати структуру та повноваження Державної служби зайнятості України в к. 1990-х років – 2001 р. 13. Наведіть динаміку зростання кількості недержавних організацій-надавачів соціальних послуг, назвіть причини цього явища і приклади	4	7

	їх успішної роботи. 14. З'ясуйте форми, мету та напрями діяльності організацій самодопомоги (взаємодопомоги) 15. Дайте визначення поняття «волонтерство» і характеристику волонтерського руху в Україні к. 1990-х років – 2013 р. 16. Соціальна робота в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) 17. Хто такі "чорнобильці" та які їхні пільги на сьогодні в Україні? 18. Охарактеризуйте напрями та методи соціальної роботи з ветеранами Афганської війни		
14	1. Проблеми та труднощі розвитку соціальної роботи на сучасному етапі в Україні 2. Пояснити, чому волонтерство в умовах неоголошеної війни рф проти Україні стало авангардом громадянського суспільства. 3. Визначити здобутки і прорахунки на сьогодні чинної в Україні державної системи соціального захисту населення. 4. Охарактеризувати проблеми, що не розв'язала на сьогодні реформована система державного пенсійного забезпечення. 5. З'ясувати, якою за розмірами і якістю на сьогодні є державна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. 6. Якою нині є адресна допомога внутрішньо переміщеним особам (ВПО)? 7. Охарактеризуйте виплати одноразової грошової допомоги учасникам АТО, учасникам бойових дій, у тому числі загиблим, пораненим. 8. Якщо Ви маєте статус біженця, охарактеризуйте соціальну роботу з біженцями в тій країні, місті, де Ви тимчасово проживаєте. 9. Есе «Моє ставлення до людей із досвідом полону і тортур» 10. Охарактеризуйте підходи до соціальної роботи у Вашій територіальній громаді/громаді, де Ви проживаєте в умовах війни 11. Перелічити суб'єктів надання соціальних послуг ВПО. 12. Пояснити, у чому сутність кризи соціального захисту дітей в умовах російсько-української війни? 13. Пояснити, якими нормативно-правовими актами, які види соціальних послуг передбачені для учасників бойових дій 14. Написати есе на тему «Соціальна робота в повоєнній Україні»	4	7
	Разом за розділом 2	**22**	**48**
	Курсова робота	**20**	**20**
	Разом	**56**	**108**

6. Індивідуальні завдання

Курсова робота. Протягом семестру студенти готують індивідуальне завдання (ІНДЗ) - курсову роботу, яка є індивідуальною навчально-дослідною роботою та важливим етапом у вивченні студентами матеріалу курсу. Метою виконання курсової роботи є закріплення, поглиблення та узагальнення знань, одержаних студентами під час вивчення дисципліни. Загальний обсяг курсової роботи (не враховуючи додатки) має складати до 25 друкованих сторінок.

Виконана відповідно до вимог робота подається на кафедру для оцінювання.

Оцінює роботу викладач, який є керівником курсової роботи.

Загальний обсяг курсової роботи – 25-30 сторінок

-Титульна сторінка (1 стор.)

-Зміст (1 стор.)

-Вступ (3- 5 стор.)

-Основна частина: 2 розділи по 8-10 стор.

-Висновки (3 стор.)

-Список використаних джерел (не менше 20) (опубліковані та інтернет-ресурси), правильний

бібліографічний опис опублікованих і інтернет-ресурсів.

Текст курсової роботи набирається на комп'ютері на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 15 мм, зверху, знизу – 20 мм. Абзацний відступ має бути скрізь однаковий – 1,25 см. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркушу. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, інтервал 1,5. Сторінки роботи нумеруються наскрізно (номер сторінки, крім титульного аркушу, у правому верхньому куті аркуша).

Оцінювання курсової складається з наступного:

1) текст – 15 балів (мін. 10 балів),

2) публічний захист (з презентацією в PowerPoint)– 5 балів. (мін. 3 бали)

Разом – 20 балів

-Відповідність виконаної роботи назві, меті та завданням.

-Актуальність обраної теми (політична, наукова), ступінь наукового розроблення проблеми (2 бали).

-Правильне формулювання мети, об'єкту, предмету, методів навчання (2 бали);

- Логічність структури тексту, аргументація всіх основних положень (8 балів).

- Самостійність висновків (1 бали).

-Правильне письмове оформлення курсової роботи (1 бали),

- Правильне оформлення списку літератури (1 бали).

- Культура виступу (логічність побудови виступу; вільне володіння матеріалом; мовленнєва культура, комунікативна компетентність, володіння аудиторією, відповідь на питання) (5 балів).

Порядок захисту курсової роботи

Курсова робота, виконана у відповідності зі встановленими вимогами, представляється на кафедру, за якою вона виконана, студентами денного відділення і на заочне відділення студентами цього відділення.

У встановлений кафедрою термін студент має захистити курсову роботу. Здійснюється публічний захист курсової роботи у комісії, визначеній кафедрою. Публічний захист курсової роботи передбачає доповідь студента тривалістю до 7 хв.

У тексті своєї доповіді (виступу) при захисті роботи студент має відобразити наступні моменти: актуальність (обґрунтування вибору) теми роботи; мета роботи; об'єкт, предмет, методи навчання, основні результати, отримані в ході роботи, висновки, перспективи дослідження.

У процесі захисту студент може використовувати презентацію (у т.ч. заздалегідь заготовлені схеми, графіки, діаграми). При захисті роботи студенту необхідно мати при собі: перевірену курсову роботу (з усунутими зауваженнями); текст свого виступу при захисті курсової роботи.

Після виступу студенту можуть бути задані додаткові запитання, пов'язані зі змістом курсової роботи, відповіді на які впливають на остаточну оцінку.

Критерії загальної оцінки за курсову роботу:

Оцінка **«15-20 балів»** виставляється, якщо студент демонструє блискуче володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно й аргументовано відстоює її зміст, докладно, вичерпно відповідає на всі додаткові запитання, оформлення роботи відповідає всім вимогам.

Оцінка **«10-14»** виставляється, коли студент демонструє високий рівень володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно і аргументовано відстоює її концептуальний зміст, але при відповідях на додаткові питання відчуває труднощі. Та ж оцінка може бути виставлена і коли комісія відзначає незначні прогалини у професійній підготовці студента або виявляє в тексті роботи невеликі порушення.

Оцінка **«4-9»** виставляється в тих випадках, коли студент демонструє достатньо (або відносно) добре володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно й аргументовано відстоює її концептуальний зміст, але при відповідях допускає помилкові твердження, або у тексті виявляються порушення при оформленні наукового апарату роботи, стилістичні та інші погрішності.

Оцінка до **«3 балів»** виставляється у випадках, коли виявляється несамостійність виконання роботи, некомпетентність у досліджуваній проблеми, невмінні обґрунтовувати висновки, аргументовано відповідати на питання при захисті курсової роботи, неохайному, із порушеннями її оформленні. Робота не зараховується, повертається на доопрацювання.

Без оцінки (балів) за курсову роботу студент не допускається до екзамену з дисципліни.

Орієнтовні теми курсових робіт

1. Соціальна допомога в державах Стародавнього Сходу
2. Соціальне виховання та суспільна опіка у Давньому Римі
3. Вплив філософії античних вчених на соціальну допомогу в Греції та Римі.
4. Вплив релігії на виникнення та розвиток благодійності.
5. Благодійність як прояв соціальної відповідальності суспільства та держави.
6. Інститут християнської церкви як носій нової ідеології й філософії допомоги в середньовічній Європі.
7. Монастирська система надання соціальної допомоги населенню в Європі
8. Вплив князів Київської Русі на становлення системи соціальної роботи з населенням
9. Князівська опіка слабко захищених верств населення
10. Благодійність у Київській Русі: суб'єкти, форми, напрями.
11. Вплив християнства на розвиток соціальної підтримки нужденних у Київській Русі
12. Монастирська система надання соціальної допомоги населенню в Україні
13. Вплив гуманістичного світогляду на організацію соціальної допомоги/опіки в епоху Європейського Відродження (2-а пол. XIII-поч. XVII ст.)
14. Вплив гуманістичних ідей Відродження на організацію соціальної допомоги в українських землях.
15. Особливості соціальної роботи в період Козаччини.
16. Соціальна допомога в Запорізькій Січі
17. Філантропічні функції братств та братських шкіл на українських землях.
18. Реформування європейської системи опіки в епоху Просвітництва
19. Еволюція поглядів на соціальну функцію держави
20. Реформування системи ізоляції в Європі. Становлення та розвиток пенітенціарної системи.
21. Становлення та розвиток пенітенціарної системи в Україні.
22. Інституціалізація професійної соціальної роботи в США.
23. Інституціалізація професійної соціальної роботи в Західній Європі.
24. Досвід соціальної роботи в зарубіжних країнах (країна та період на Ваш вибір): Німеччина, Польща, Франція інш.).
25. Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Австро-Угорської імперії.
26. Вплив «Руської Трійці» на розвиток соціальної роботи на західноукраїнських землях
27. Діяльність громади сестер милосердя Товариства Червоного Хреста
28. Становлення, розвиток та діяльність благодійних товариств в Україні (середина XIX – поч. XX ст.).
29. Еволюція форм соціальної допомоги в українському селі у другій половині XIX – на поч.XX ст.
30. Філантропічна діяльність українських промисловців (на вибір): Яхненки, Симиренки, Терещенки, Харитоненки, Рутченки, Євген Чекаленко, Т. Гладинюк, Л.Бродський та ін. (2-а пол. XIX – поч. XX ст.).
31. Благодійна діяльність харків'ян (на вибір): Алчевських, К.Кузіна, В.І. Пащенко-Тряпкіна.
32. Благодійна діяльність товариств на Галичині («Просвіта», «Товариство імені Шевченка» та ін.) у 2-й половині XIX ст.
33. Благодійна діяльність «Пласту».
34. Філантропічна діяльність митрополита Андрія (Романа) Шептицького
35. Напрями соціальної політики УНР (1917-1918)
36. Соціальна політика гетьмана П. Скоропадського (1918).
37. Державна опіка над постраждалими від Першої світової війни
38. Система соціального забезпечення в Радянській Україні у 1919-1937 рр.
39. Класовий підхід до соціальних послуг в системі соціального забезпечення Радянської України (1920-ті рр. – 1950-і рр.): здобутки та недоліки.

40. Феномен безпритульності в радянській Україні: умови, причини виникнення, методи соціальної роботи.
41. Сирітські заклади в Українській Радянській Соціалістичній Республіці (УРСР): історія становлення та проблеми функціонування.
42. Соціальна допомога в роки Другої світової війни та повоєнний час в УРСР.
43. Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю в Радянському Союзі після Другої світової війни (в 1946 – 1950-ті рр.).
44. Соціальна робота з ветеранами В'єтнамської війни в США.
45. Соціальна допомога «чорнобильцям"
46. Соціальна робота з ветеранами Афганської війни в Україні
47. Соціальна робота з ветеранами Афганської війни в США
48. Інституціалізація професійної соціальної роботи в Україні.
49. Розвиток соціальної роботи в незалежній Українській державі (1990-поч. 2000-х рр.).
50. Становлення та розвиток системи соціального обслуговування населення в незалежній Україні.
51. Форми та методи підготовки соціальних працівників в Україні та за кордоном (порівняльний аналіз)
52. Соціально-історичні особливості розвитку дозвіллєвих центрів для молоді в Україні і за кордоном
53. Форми соціальної допомоги населенню у XX-XXI столітті (на прикладі країни на Ваш вибір)
54. Розвиток фостерної опіки у США
55. Особливості фостерної опіки у Великій Британії
56. Виникнення, становлення та розвиток системи профілактики девіантної поведінки неповнолітніх в Україні
57. Виникнення та розвиток державної опіки над дітьми-сиротами в Україні.
58. Виникнення та розвиток державної опіки над дітьми з особливими потребами в Україні.
59. Становлення та розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
60. Державні та недержавні організації в системі соціальної роботи в Україні.
61. Феномен бродяжництва та жебрацтва дітей та підлітків: умови, причини виникнення, стан в Україні в 1990-х на поч.2000-х рр.
62. Проблема соціального сирітства в сучасній Україні.
63. Жебрацтво як соціальний феномен: передумови, причини виникнення, стан в незалежній Україні.
64. Історія становлення та розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Україні.
65. Професія соціального працівника: сучасні вимоги та стандарти.
66. Сім'я як об'єкт соціальної роботи в Україні: ретроспективний аналіз.
67. Спонсорство та благодійність у соціальній роботі.
68. Становлення соціальної роботи як науки в Україні.
69. Пріоритетні напрями соціальної роботи в Україні з 24 лютого 2022 р.
70. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в Україні
71. Волонтерство в умовах російсько-української війни
72. Підходи до соціальної роботи з ветеранами (російсько-української війни).
73. Соціальна реінтеграція військовослужбовців/ветеранів війни
74. Комунікація з ветеранами війни як складова реінтеграції їх до цивільного життя
75. Соціальна робота з ветеранами російсько-української війни.
76. Еволюція суспільних поглядів на інвалідність.
77. Становлення та формування соціальної політики щодо людей з інвалідністю
78. Історичні періоди становлення концептуальних основ реабілітації осіб з обмеженими можливостями здоров'я.
79. Внесок українських вчених у розвиток соціальної роботи як науки в Україні (на вибір: А.Андрющенко, М,Лукашевич, В.Полтавець, Т.Семигіна, інш.)

80. Напрями наукової роботи кафедри соціології управління та соціальної роботи Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

7. Методи навчання

Активні (інтерактивні) методи навчання, а саме: проблемні лекції, лекції-дискусії, робота в малих групах; семінарські заняття (дискусії, дидактичні, ділові ігри тощо).

Форми організації навчально-виховного процесу – лекційні та семінарські заняття, самостійна робота, контрольні заходи.

8. Методи контролю

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю. Кожна окрема тема курсу передбачає використання різних видів роботи студентів: самостійну роботу, виступи на семінарських заняттях, участь у дискусіях, написання письмових контрольних робіт.

Усні форми оцінювання знань: усні опитування, доповіді, дискусії, робота у малих групах.

Письмові форми оцінювання знань:

Поточна контрольна робота, *передбачена навчальним планом у вигляді тестів* (10 балів за кожний розділ).

Студенти мають виконати завдання для самостійної роботи (в moodle) за 1 та 2-м розділами, підготувати усне повідомлення (2 бали)/ доповідь (3 бали)/ реферат (5 балів). Оцінюється також активна робота на лекціях (1-2 бали).

Протягом семестру студент може набрати 60 балів

Мінімальна кількість балів, набраних студентами протягом семестру, має складати **30 балів**

Підсумковий: Письмовий іспит (40 балів) (мінімальна кількість балів – 20)

Поточний контроль:

Засвоєння тем контролюється на семінарських заняттях, шляхом усних відповідей та доповідей і написання тестових завдань та курсової роботи.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- активність студента під час обговорення на лекціях, семінарах; виконання завдань для самостійної роботи (одне з кожного розділу);
- контрольна робота у формі тестів (1-2 розділи) (по 10 балів);
- індивід. завдання: написання та захист курсової роботи (20 балів).

Підсумковий:

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення письмового екзамену. Час виконання – до 90 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Білет складається з трьох питань: двох теоретичних (по 15 балів); одного – на розуміння логіки розвитку соціальної роботи (10 балів).

Мінімальна кількість балів, необхідна для одержання іспиту – 20 балів.

Максимальна кількість балів, необхідна для одержання іспиту – 40 балів.

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію/ відсторонений від написання екзамену та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів

Розподіл балів для студентів:

Студенти, які набрали протягом семестрового навчання максимально 60 балів, але не менше 30 балів, виконують письмову підсумкову екзаменаційну роботу

денники

Поточний контроль та самостійна робота	Курсова робота (інд.завд)	Разом	Іспит	Сума

Розділ 1	Розділ 2				
Доповіді/реферати/ завд.для с.р.	Доповіді/реферати / завд.для с.р.	20	60	40	100
10	10				
тести	тести				
10	10				

Т1,Т2… теми

Для заочників:

Поточний контроль та самостійна робота		Курсова робота (інд.завд)	Разом	Іспит	Сума
Розділ 1	Розділ 2				
тести 15	тести 15	30	60	40	100

Т1,Т2… теми

У разі, коли сума балів (поточного та підсумкового контролю) менше, ніж 50 балів, студенти отримують незадовільну оцінку за результатами іспиту.

Критерії оцінювання екзаменаційних завдань

Виконання завдань залікової роботи оцінюється за 40-бальною шкалою, виходячи з таких критеріїв:

35-40 балів – знання програмного матеріалу мають системний характер; повний, правильний, послідовний, логічний виклад матеріалу з відсутністю помилок; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

31-34 бали – знання й розуміння програмного матеріалу в повному обсязі; повний, послідовний, логічний, аргументований виклад матеріалу; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; допущені незначні помилки не вплинули в цілому на загальне вирішення завдань.

21-30 балів – знання й розуміння тільки основного програмного матеріалу; спрощений і неповний виклад матеріалу, коли завдання в основному виконані, але студент не володіє глибоко матеріалом, його знання мають розрізнений характер; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність її аналізувати й формулювати аргументовані висновки; допущені окремі помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

11-20 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають поверховий характер; спрощений і непослідовний виклад матеріалу; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність самостійно робити висновки; допущені суттєві помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

0-10 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають неповний характер; спрощений і неповний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок; нездатність до систематизації й узагальнення інформації; допущені суттєві помилки, що значною мірою вплинули на загальне вирішення завдань.

Оцінювання знань студентів при підсумковому контролі здійснюється відповідно до наведеної шкали:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	Незадовільно

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, контрольних робіт, заліку.

2. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих практичних, дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

- Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов’язані зі змістом дисципліни.
- Умови зарахування:
- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.
- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.
- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

- Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію тез досліджень.
- Умови зарахування:
- Студент має надати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності не може перевищувати 60 балів.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

У разі, коли сума балів (семестрових і підсумкового контролю) менше, ніж 50 балів, студенти отримують незадовільну оцінку за результатами заліку.
Оцінювання знань студентів при підсумковому контролі здійснюється, відповідно до наведеної шкали:

10. Рекомендована література

Основна література

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О.М. Денисюк та ін. ; ред. кол.: О.В. Епель, Т.Л. Лях, І.В. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47338/1/O_%20Epel_T_Liakh_I_Silantieva_APSR_FPSRSO_KSPSR.pdf.pdf
2. Власенко К.О. Історія соціальної роботи та соціального виховання: навч. посіб. Київ: «ЦП «Компринт», 2024. 649 с. URL : https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/768e8fad-6a38-4fca-9fb6-77d8b3620833/content
3. Глазунов С.В. Нариси з історії соціальної роботи: навч. вид. Д.: РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
4. Енциклопедія фахівців соціальної сфери / За заг. ред. І.Д. Звєрєвої. Київ; Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.
5. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України: Затверджено Наказом Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту від 09.09.2005 р. № 1965. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05#Text
6. Євтух М. Б., Носко М. О., Грищенко С. В. Соціальна робота в зарубіжних країнах : навч. посіб., Київ : Леся, 2016. 287 с.
7. Історія соціальної роботи : навч. посіб. / уклад. О. О. Кравченко, О. О. Матрос; МОН України, Уманський державний пед. ун-т ім. Павла Тичини. Вид. 3-е доповн. та переробл.Умань : Візаві, 2024. 185 с.
8. Історія та теорія соціальної роботи: електрон. посіб. з дисц. /автори: Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Луцьк, 2020. URL : https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%d0%95%d0%9d%d0%9f_%d0%86%d0%a2%d0%a1%d0%a0%202/ (https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/page6.html - page23.html)
9. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
10. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І.Д. Звєрєва, О.В. Безпалько, С.Я. Марченко та інш.; за заг. ред.: І.Д. Звєрєвої, Г.М. Лактіонової. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
11. Соціальна робота: словн. основн. термінів / уклад. О.М. Плахова, І.А. Євдокимова, В.В.Сичова, С.В. Садрицька та ін. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. 104 с.
12. Теорія та історія соціальної роботи: навч. посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Історія соціальної роботи; автор-уклад. Л. В. Кальченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2026. 277 с. URL : https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/a4b7d301-ff31-44e4-ba96-1fc750288091/content
13. Теорія та історія соціальної роботи : навч. посіб. / уклад. О. О. Матрос; МОН України, Уманський державний пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 244 с
14. Тимчук Л.І., Звоздецька В.Г., Білик Н.М. Історія соціальної роботи : навч. посіб. / Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2021. 198 с.

Допоміжна література

1. Безпалько О.В. Соціально-педагогічна діяльність українських громад у XIV–XIX століттях. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 11 : Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: зб. наук. пр.* Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. Вип. 1(23). С. 40-47. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/3800
2. Борисова О.В. Знаткова О.М., Кульга О.О., Нікітіна В.В. Соціальна робота з вимушеними переселенцями в сучасній Україні: моногр./ Луган. Нац.аграр. ун-т, Київ: Видав. Дом «Кондор», 2019. 468 с
3. Бровко А. Г. Благодійність як соціокультурний феномен в античному суспільстві. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 146(1). С. 25-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_146(1)7.
4. Волонтерський рух в Україні : навч. посіб. для студ. спец. 231 "Соціальна робота" / уклад. Л.В. Хоменко; Черкас. облдержадмін., Упр. освіти і науки, Комун. ВНЗ "Уман. гуманітар.-

пед. коледж ім.Т.Г.Шевченка". Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2019. 71 с.

5. Горішна Н. Сучасні тенденції розвитку соціальної роботи та підготовки соціальних працівників. *Social Work and Education,* Vol. 4, No. 2. 2017. pp. 8-22. URL: http://journals.uran.ua/swe/article/download/118970/113289

6. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332. URL : https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-viplati-dopomogi-na-prozhivannya-vnutrishno-peremishchenim-osobam-332

7. Димитрова Л.М. Соціальна робота: логіка розвитку. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика.* 2003. № 1.

8. Євдокимова І. А., Бутиліна О. В. Професійні та кадрові ризики в соціальній роботі. *Грані*. 2019. Т. 22. № 2. С. 23-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2019_22_2_5

9. Єрошенко, К., & Семигіна, Т. Викладання історії соціальної роботи: від традиційної хронології до професійної ідентичності. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. №1(14). С. 215–229. DOI : https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(14).2025.332166

10. Жванко Л.М. Внутрішня політика Української Держави у галузі охорони здоров'я та соціального захисту населення (квітень–грудень 1918 р.): дис … канд. іст. наук: 07.00.01. Полтава, 2002. 304 с

11. Історія та теорія соціальної роботи : метод. вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» галузь знань 23 Соціальна робота спец. 232 Соціальне забезпечення денної та заоч. форм навч. / уклад. О. Ю. Сільвестрова, О. І.Ситник. Луцьк : Луцький НТУ, 2023. 42 с.

12. Капінус О.Я. Особливості державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в Україні: дис. … канд. наук держ. упр.: 25.00.01. Харків-Івано-Франківськ, 2021. 215 с. URL : https://nung.edu.ua/sites/default/files/2021-11/Kapinus%20_%20dis.pdf

13. Карпова-Чемерис Л. Феномен українського меценатства. *Борисфен*. 2002. № 1. С. 26 – 28.

14. Кравченко О.В. Земські сирітські будинки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, № 1088, Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки», Вип. 17. 2013. С. 61-67.

15. Кравченко О. В. Опіка над дітьми на українських землях у складі Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XX ст. : дис….д.іст.н. ю 07.00.01 – історія України /Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2019. 690 с.

16. Кравченко О. Організація опіки над дітьми-біженцями: документальні джерела з фондів Російського державного Військового історичного архіву. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* Серія : Історія. 2014. Вип. 3 (121). С. 15-17.

17. Кубіцький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: навч. посіб. Вид. 3-те, доп. і перероб. Київ : Міленіум, 2015. 300 с.

18. Лазечко П. Меценати української культури. *Дзвін*. 2003. № 9. с. 125 – 133.

19. Люта Л.П. Інституціалізація форм соціальної роботи. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Том 7. Екологічна психологія. Вип. 32. 2013. С. 119 – 127. URL: http://www.appsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-7/vipusk-37-2019

20. Матрос О.О. Мері Річмонд ((1861-1928). *Жінки в історії професійної соціальної роботи: від XIX століття і до сьогодення* : кол. моногр. / [Н. М. Коляда, О. О. Кравченко, Т. Д. Кочубей [та ін.]; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т соц. та псих. освіти, каф. соц. педагогіки та соц.роботи, Гендерний центр. Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. С. 49–58. (276 с.)

21. Мельничук Н.С. Причини й наслідки скасування кріпосного права в Галичині в складі Австрійської монархії (історико-правові аспекти). *Право і суспільство.* 2015. № 5.2(2). С. 7-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_5.2%282%29 4.

22. Миськевич Т. Реформування системи надання соціальних послуг в Україні. *Громадська думка про правотворення*. 2019. № 4 (169). С. 12–16. URL : http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2019/4.pdf

23. Моргай Л. Історія становлення соціальної роботи в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2019. Вип. 2. С. 33-38. http://srso.udpu.edu.ua/article/view/158414

24. Ніколаєва Т.М. Особливості національно-культурної та доброчинної діяльності українських підприємців у другій половині XIX - поч. XX ст. URL : https://core.ac.uk/download/pdf/32610233.pdf

25. Основи соціальної роботи. Соціальна робота: В 3 ч. Ч.1. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 178 с.

26. Паславська О. Створення та розвиток волонтерського руху в Україні (історико-правове дослідження). *Актуальні проблеми правознавства.* 2016. Вип. 4. С. 22-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2016_4_6

27. Полируш С.І. Пенітенціарна система та благодійність на Лівобережній Україні (XIX – XX ст.). *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2002. № 2 (15). с. 55 – 56.

28. Приймак О. М. Проблема періодизації в історіографії історії соціальної роботи. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2017. Вип.49. С. 213-217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2017_49_42.

29. Приходько Т. В. Професіоналізація кадрів в галузі соціальної роботи: історія становлення та сучасний дискурс / Приходько Т. В., Шамало Т. Г. *Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць.* 2010. № 4 (8). С. 156–161

30. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року № 3671-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2012, № 16, ст.146. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text

31. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2019, № 18, ст.73. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text

32. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року N 3551-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР),* 1993, N 45, ст.425 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12/ed19931022#Text

33. Рощина Л.О. Формування радянської системи соціального забезпечення у 20 - 30-і роки XX ст. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2010. № 2. С. 3-7. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/33792

34. Рощина Л.О. Благодійна діяльність українських братств. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2009. № 1. С. 38-42. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/29604/07-Roshchina.pdf?sequence=1

35. Сичова В.В., Вакуленко С.М. Концептуальні підходи до реінтеграції ветеранів російсько-української війни та їхніх сімей. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики.* 2024. Вип. 102. С. 131-143. DOI https://doi.org/10.32782/2707-9147.2024.102.12

36. Сичова В.В., Капінус О.А. Трансформація державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*: зб.наук.пр. 2020. № 1(57). С. 276-286. doi: 10.34213/ap.20.01.32

37. Сичова В. В., Левченко С. С. Потреби студентів-ВПО закладів вищої освіти м. Харкова в соціальних послугах в умовах російсько-української війни. *SOCIOПРОСТІР*: міждисциплінар. електрон. зб. наук. пр. з соціології та соціальної роботи. 2022, № 12. С. 40–51. DOI: https://doi.org/10.26565/2218-2470-2022-12-05

38. Сичова В.В., Полонець Т.С. Благодійна діяльність як основа соціальної роботи. *Socionpростір*: міждисциплінар. електрон. зб. наук. пр. з соціології та соціальної роботи. 2020. № 9. С. 31-39. URL: https://periodicals.karazin.ua/socioprostir/issue/view/994/1269

39. Соціальна робота і соціальна освіта в умовах сьогодення: проблеми та перспективи розвитку: кол. моногр. / С. Калаур, Н. Олексюк, Г. Олійник, Л. Петришин та ін.; за ред. О. Сороки, Г. Лещук. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2023. 288 с. URL : http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/30884/1/Soroka_Leschyk_Sots_rob.pdf

40. Соціальний захист і війна в Україні (24 лютого — 30 квітня 2022). URL : https://cedos.org.ua/researches/soczialnyj-zahyst-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-30-kvitnya-2022/

41. Соціальний захист постраждалих від збройних конфліктів: конспект лекцій навчальної дисципліни: конспект лекцій для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 231

«Соціальна робота»/ КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Т.П. Руденко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 34 с.

42. Стукалов А.В. Реформація як чинник зміни парадигми світосприйняття та її відображення у сфері соціальної політики (на прикладі королівства Англія). Філософські та методологічні проблеми права. 2017. № 1 (13). С. 30-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fmpp_2017_1_5.

43. Ступак Ф.Я. Благодійність та суспільна опіка в Україні (кінець XVIII – початок XX ст.). Київ, 2009. 269 с

44. Ступак Ф.Я. З історії добродійно-меценатської діяльності епохи Козаччини та Гетьманщини. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2003. № 3. с. 391 – 396.

45. Суровцева І.Ю. Меценатство в Україні в другій половині XIX – початку XX ст.: дис. …канд.іст.н.: 07.00.01. Донецьк, 2006. 228 с.

46. Сушик І.В. Етика та деонтологія соціального працівника: навч. посіб. Луцьк: ІВВ Луцький НТУ, 2020. 188 с.

47. Твердовський А.Ю. Радянська політика соціального забезпечення населення в контексті становлення тоталітарної держави та суспільства у 1920-х рр. (за матеріалами Держархіву Херсонської області). Ч. 3. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2016. Вип. 46. С. 209-216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2016_46_40.

48. Технології соціальної роботи і соціальної допомоги в умовах трансформаційного періоду: навч.-метод.посіб. / за заг. ред. А. О. Поляничко, А. В. Кирилюк. Суми : ФОП Цьома, 2020. 336 с.

49. Тименко В.М. Історичні етапи розвитку теорії соціальної роботи в США. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія.* 2010. № 3. URL: http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/2147

50. Фадєєва О.М. З історії розвитку благодійності у Харкові. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць*. Харків, 2000.

51. Файчук О.Л. Історія підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності в Україні. *Наукові праці. Педагогіка.* 2010. Вип. 131. Т. 144. С. 55-59.

52. Файчук О.Л. Ціннісні орієнтації майбутніх соціальних працівників: сучасні тенденції. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика.* 2011. № 3/4. С. 99–107.

53. Шанц В. А. До питання про виникнення та розвиток соціальної роботи в Німеччині. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Соціологія*. 2008. Т. 103, Вип. 90. С. 71-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdusoc_2008_103_90_15.

54. Шарпатий В.Г. Соціальне забезпечення в УРСР (20-30-ті рр. XX ст.). Київ: Ніка-Центр. 2006. 268 с.

55. Шостак І. В. Діяльність римо-католицьких благодійних товариств на українських землях у складі Російської імперії на початку XX століття. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Історичне релігієзнавство*. 2014. Вип. 10. С. 197-206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NznuoairD2009_2014_10_22.

11. Інтернет- ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: сайт. URL : http://www.nbuv.gov.ua/
2. Міністерства соціальної політики України: офіційний веб-сайт. URL : http://www.mlsp.gov.ua/
4. Social Work Today [Соціальна робота сьогодні: американський журнал]. URL : http://www.socialworktoday.com
5. The New Social Worker [Новий соціальний працівник: американський журнал]. URL : http://www.socialworker.com/.
6. http://socialworkpodcast.com/ — подкаст про соціальну роботу.

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з забороною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Вступ до соціальної роботи»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=10728

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження обмежень із забороною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі moodle.